2020

SANSKRIT — GENERAL

Fourth Paper

Full Marks: 100

The figures in the margin indicate full marks.

Candidates are required to give their answers in their own words as far as practicable.

SET - 2

Course - I

(Marks: 50)

Unit - I

(Marks: 25)

1. Define and illustrate *any one* of the following *alaṃkāras*:

(নিম্নলিখিত *যে-কোনো একটি* অলঙ্কারের লক্ষণ ও উদাহরণ দাও ঃ)

15×1

- (a) अनुप्रासः
- (b) रूपकम्
- (c) निदर्शना
- (d) दीपकम्
- (e) अतिशयोक्तिः
- (f) समासोक्तः।
- 2. Determine the *alaṃkāras* in *any one* of the following *ślokas* with proper reasons : 10×1 (যথোপযুক্ত কারণসহ নিম্নলিখিত *যে-কোনো একটি* শ্লোকের অলংকার নির্ণয় করো ঃ)
 - (a) गच्छति पुरः शरीरं धावति पश्चादसंस्थितं चेतः। चीनांशुकमिव केतोः प्रतिवातं नीयमानस्य॥
 - (b) ज्ञाने मौनं क्षमा शक्तौ त्यागे श्लाघाविपर्ययः। गुणा गुणानुबन्धित्वात् तस्य सप्रसवा इव॥

P(III)-Sa	$\frac{\text{snskrit-G-4/Set-2}}{\text{(2)}}$	
(c	e) यावदर्थपदां वाचमेवमादाय माधवः। विरराम महीयांसः प्रकृत्या मितभाषिणः॥	
(d	d) अविदितगुणापि सत्कविभणितिः कर्णेषु वमति मधुधाराम्। अनिधगतपरिमलापि हि हरति दृशं मालतीमाला।।	
	Unit - II	
	(Marks : 25)	
	nswer <i>any one</i> of the following questions : নিম্নলিখিত <i>যে-কোনো একটি</i> প্রশ্নের উত্তর দাও ঃ)	
(a	a) 'त्रिमुनि व्याकरणम्'— write a note on 'त्रिमुनि' and their works.	15
	('মুনিত্রয়' এবং তাঁদের গ্রন্থ সম্বন্ধে আলোচনা করো।)	
(b	b) What is the meaning of the word 'छन्दस्'? Discuss briefly the works related to 'छन्दस्'.	3+12
	('ছন্দস্' শন্দের অর্থ কী ? ছন্দোবিষয়ক গ্রন্থগুলির সংক্ষিপ্ত পরিচয় দাও।)	
	Vrite short notes on any one of the following:	10×1
(नि	নিম্নলিখিত <i>যে-কোনো একটি</i> বিষয়ে সংক্ষিপ্ত ঢীকা লেখো ঃ)	
(a	n) अभिनयदर्पणः	
(b	b) संगीतदामोदरः	
(c	e) ब्रह्मगुप्तः	
(d	l) सुश्रुतसंहिता।	
	Course - II	
	(Marks : 50)	
	Unit - I	

5. Who was Vidura? Narrate the characteristics of a Paṇḍita as stated by Vidura.

2+8

(বিদুর কে ছিলেন? বিদুরের মত অনুসারে পণ্ডিতের বৈশিষ্ট্যগুলি বিবৃত করো।)

Or / অথবা

(Marks : 40)

Narrate the duties of a house-holder according to Vidura. (বিদুরকে অনুসরণ করে গৃহস্থের কর্তব্যগুলি বর্ণনা করো।)

10

 6×3

6. Answer in brief any three of the following questions:

(নীচে *যে-কোনো তিনটি* প্রশ্নের সংক্ষিপ্ত উত্তর দাও ঃ)

- (a) Write names of any two commentators of the Mahābhārata.

 (মহাভারতের যে-কোনো দুইজন টীকাকারের নাম লেখো।
- (b) What is 'मन्त्रविप्लवः'? ('মন্ত্রবিপ্লব' কী?)
- (c) 'स च मूढतमो नर:'— Who is the most idiotic person? (মৃঢ়তম ব্যক্তি কে?)
- (d) 'क्षमया किं न साध्यते'— What is the implication of this statement? (এই বক্তব্যের তাৎপর্য কী?)
- (e) Who is the stronger of the two an archer or an intelligent person? (দুজনের মধ্যে কে বেশি শক্তিমান একজন ধনুর্ধর অথবা একজন বুদ্ধিমান ব্যক্তি?)
- (f) Who should not be deserted even at times of distress? (বিপৎকালেও কাদের পরিত্যাগ করা উচিত নয়?)
- (g) What are the seven vices that a king should give up? (কোন সাতটি ব্যসন রাজার পরিত্যাগ করা উচিত?)
- (h) How many parvans are there in the Mahābhārata? From which parvan your text has been taken? (মহাভারতে কতগুলি পর্ব আছে? কোন পর্ব থেকে তোমার পাঠ্যাংশটি গৃহীত হয়েছে?)
- (i) 'पञ्चाग्नयो मनुष्येण परिचर्याः प्रयत्नतः'— What are the five *Agnis* referred to here? (এখানে কোন পাঁচটি অগ্নির কথা বলা হয়েছে?)
- 7. Explain *any one* of the following with reference to the context:

 12×1

(প্রসঙ্গ উল্লেখপূর্বক *যে-কোনো একটি* ব্যাখ্যা করোঃ)

- (a) एकः पापानि कुरुते फलं भुङ्क्ते महाजनः॥ भोक्तारो विप्रमुच्यन्ते कर्ता दोषेण लिप्यते॥
- (b) त्रिविधं नरकस्येदं द्वारं नाशनमात्मनः। कामः क्रोधस्तथा लोभस्तस्मादेतत् त्रयं त्यजेत्॥

Or / অথবা

8. Translate into Bengali *or* English of the following verses : (নিম্নের শ্লোক দৃটির ইংরেজিতে *অখবা* বাংলায় অনুবাদ করো ঃ)

6×2

(a) एको धर्मः परं श्रेयः क्षमैका शान्तिरुत्तमा। विद्येका परमा तृप्तिरहिंसैका सुखावहा।।

Please Turn Over

(4)

(b) स्वमर्थं यः परित्यज्य परार्थमनुतिष्ठति। मिथ्या चरति मित्रार्थे यश्च मूढः स उच्यते॥

Unit - II

(Marks: 10)

- 9. Write a short paragraph in Sanskrit on *any one* of the following topics (within **50** words):

 [নীচের *যে-কোনো একটি* বিষয়ে সংস্কৃত ভাষায় সংক্ষিপ্ত অনুচেছদ রচনা করো (৫০টি শব্দের মধ্যে)] ঃ
 - (a) नित्यं द्रव्यमूल्यवर्धनं निपीडितजनजीवनञ्च।
 - (b) शिक्षाप्रसारे ग्रन्थागारब्यवहारः।
 - (c) देशभ्रमणं शिक्षाया अङ्गम्।